

Lausuntopyyntökysely

Ohjeet:

Sähköisessä kyselylomakkeessa voi liikkua edestakaisin painamalla Edellinen- tai Seuraava -painikkeita. Kysely on mahdollista lähettää vastaamatta kaikkiin kysymyksiin, mutta osa kysymyksistä on merkitty pakollisiksi. Mahdolliset kysymyksiin annetut perustelut huomioidaan vastauksia analysoitaessa. Kyselyssä on runsaasti vastaustilaa lausujien vapaamuotoisille kommenteille. Vastauksia on mahdollista muokata ennen kyselylomakkeen lähettämistä. Kyselyn voi tarvittaessa keskeyttää painamalla Keskeytä-painiketta ja jatkaa vastaamista myöhemmin. Keskeytä-painikkeesta kysely vie automaattisesti sivulle, jossa on linkki jatkettavaan kyselyyn. Sivulla voi myös lähettää linkin sähköpostiisi. Viimeisen kysymyksen lopussa on Yhteenveto-painike, josta pääset tarkastelemaan laatimiasi vastauksia. Yhteenvetosivulta pääset muokkaamaan (Muokkaa vastauksia -painike) ja tulostamaan (Tulosta-painike) kyselyn. Tämän jälkeen kysely pitää vielä lähettää.

Vastauksien lähetys: Kun kyselyyn vastaaminen on valmis, paina kyselylomakkeen yhteenvetosivun lopussa olevaa Valmis-painiketta. Lähettämisen jälkeen kyselyvastausta ei ole enää mahdollista täydentää tai muokata.

Tämä on kyselyn tekstitiedostoversio, jota voi käyttää lausuntopyyntöä käsittelevän helpottamiseksi. Toimielimen käsittelyssä voidaan noudattaa esimerkiksi menettelyä, jossa lausuntoa työstetään tekstitiedostomuotoisena ja käsittelyn lopuksi tekstitiedostoon laaditut vastaukset syötetään kyselyyn.

Sähköisen kyselyn Internet-osoite: <https://www.webropolsurveys.com/S/4AE74008A6E14B22.par>

Lisätietoja lausuntopyyntöstä antavat:

Projektijohtaja, alivaltiosihteeri Tuomas Pöysti, p. 0295163012, tuomas.poysti@stm.fi

Osastopäällikkö, ylijohtaja Päivi Laajala, p. 0295 530026, paivi.laajala@vm.fi

Hallitusneuvos Pekka Järvinen, p. 02951 63367, pekka.jarvinen@stm.fi, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaki sekä voimaannpanolaki

Lainsäädäntöneuvos Eeva Mäenpää, p. 02955 30266, eeva.maenpaa@vm.fi sekä

lainsäädäntöneuvos Ilkka Turunen, p. 02955 30097, ilkka.turunen@vm.fi, maakuntalaki ja maakuntajakolaki

Budjettineuvos Jouko Narikka, p. 02955 30017, jouko.narikka@vm.fi, maakuntien rahoituslaki

Lainsäädäntöneuvos Minna-Marja Jokinen, p. 02955 30820, minna-marja.jokinen@vm.fi, laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, omaisuuslainsäädäntö

Lainsäädäntöneuvos Marja Isomäki, p. 02955 30414, marja.isomaki@vm.fi, henkilöstökysymykset

Hallitusneuvos Panu Pykönen, p. 02955 30225, panu.pykonen@vm.fi, verokysymykset

Kyselyn tekniseen toteutukseen liittyvät kysymykset:

Osastosihteeri Jenni Lahtinen, p. 02951 63003, s-posti jenni.lahtinen@stm.fi

Osastosihteeri Miki Höijer, p. 02951 63211, miki.hoijer@stm.fi

TAUSTATIEDOT

Vastaajatahon virallinen nimi

Ehkäisevän päihdetyön järjestöverkosto

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi

Leena Sipilinen

Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot

leena.sipinen@ehyt.fi . puh. 040 5575 057, Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry, Elimäentie 25, 00510 Helsinki

Lausuntopyynnön käsittelypäivämäärä toimitilimessä

Toimitilimen nimi

Onko vastaaja*

kunta

sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä tai yhteistoiminta-alue

maakunnan liitto

muu kuntayhtymä tai kuntien yhteistoimintaelin

valtion viranomaisen

järjestö

joku muu

Kysymykset

Kysymyksiä uudistuksen tavoitteista

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamisen tavoitteena on kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä hillitä palveluista aiheutuvia kustannuksia 3 miljardilla eurolla vuoteen 2029 mennessä.

1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaistasaatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

(Avotila)

Sote- ja maakuntauudistuksen tavoitteiden saavuttamiseksi on tärkeää varmistaa, että rakenteet mahdollistavat järjestöille hyvät toimintaedellytykset ja edistävät järjestöjen ja julkisen sektorin välistä yhteistyötä. Uudistus voi epäonnistua erityisesti

haavoittuvimmassa asemassa olevien kansalaisten kohdalla, jos järjestökysymystä ei oteta vakavasti (Niemelä, J.,2016). Järjestöjä tarvitaan kansalaisten ääneksi ja tulkiksi, ihmisarvon puolustajaksi sekä paikallisuuden asiantuntijoiksi. Järjestöt lisäävät sosiaalista hyvinvointia vahvistamalla kansalaisten osallisuutta. Vapaan kansalaisjärjestötoiminnan rinnalla monet järjestöt tuottavat kansalaisille myös erilaisia sosiaali- ja terveysalan palveluja.

Myös muiden kuin lakisääteisten palvelujen merkitys tulee huomioida, jotta yksilön hyvinvoinnin ja kuntoutumisen edistyminen saadaan turvattua. Järjestöt tarjoavat kansalaisille monimuotoista matalan kynnyksen toimintaa (esimerkiksi varhainen tuki, päiväkeskukset, vertaistukipaikat), jolla tavoitetaan runsaasti haitallisesti päihteitä käyttäviä ja heidän läheisiään varhaisessa vaiheessa. Palvelut on kehitetty vastaamaan eri kohderyhmien tarpeita ja niiden piiriin voi hakeutua omaehtoisesti ilman lähetteitä ja ongelmaiseksi tunnustautumista. Tällainen yleishyödyllinen toiminta ehkäisee haittoja ja säästää julkisen sektorin varoja. Näitä toimintoja rahoittaa yleisesti RAY/Steaa. Järjestöt eivät voi myydä em. palveluitaan, sillä se lopettaisi yleishyödyllisen rahoituksen. Järjestölähtöisille auttamisen ja tuen palveluille tulee turvata rahoitus niiden sisällön mukaisesti monikanavaisesti maakunnan, kunnan ja/tai Stean yhteistyönä, kuitenkin siten, että Stean rahoitus kohdentuu yksinomaan järjestölähtöiseen työhön. On aihetta pelätä, että järjestöjen mahdollisuudet em. toimintoihin vaikeutuvat, jos järjestöavustuksia myöntäneet kunnat luopuvat niistä eikä maakunta katso avustamisen kuuluvan sen järjestämisen- tai tuottavuuteen.

2. Antaako esitys riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite? Jos ei, miten tavoitteen saavuttamisen edellytyksiä voitaisiin parantaa?
(Avotila)

Jos alkoholilainsäädäntöä muutetaan sallivammaksi, lisääntyvä alkoholin saatavuus lisää kulutusta ja haittoja. Tällöin kuormitus sosiaali- ja terveyssektorille väistämättä kasvaa ja kustannusten kasvun hillinnän tavoitteen saavuttaminen vaikeutuu. Muutoin järjestöt ovat varovaisen optimistisia kustannustavoitteen saavuttamisen suhteen, edellyttäen että resursointia osoitetaan riittävästi ehkäisevään työhön sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen. Maakunnille em. työhön osoitettavan valtionavustuksen (HYTE-kerroin) tulee olla suuruudeltaan kaksi prosenttia.

3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?
(Avotila)

Päihdejärjestöt pitävät hyvänä, että esityksessä asiakasosallisuuden on kiinnitetty huomiota muun muassa varaamalla alueella toimiville yhteisöille ja säätiöille oikeus tehdä aloitteita maakunnan toimintaa koskevissa asioissa. Järjestöt tulevat jatkossa hyödyntämään tätä vaikuttamisen kanavaa.

Kysymyksiä maakuntalaista

4. Muodostaako maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?
 - a. kyllä (avotila)
 - b. kyllä pääosin (avotila)
 - c. ei pääosin (avotila)
 - d. ei (avotila)
 - e. **ei kantaa (avotila)**

5. Maakuntalain 2 luvussa määritellään maakunnan tehtävät. Onko maakunnalle esitetty tehtäväkokonaisuus uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?
 - a. kyllä (avotila)
 - b. **kyllä pääosin (avotila)** Esitys ei tarjoa selkeää vastausta kuntien ja maakuntien väliseen tehtävä- ja vastuujakoon hyvinvoinnin edistämisen ja ehkäisevän päihdetyön kysymyksissä. Roolitusta on tarkennettava.
 - c. ei pääosin (avotila)
 - d. ei (avotila)
 - e. ei kantaa (avotila)

6. Maakuntalain 5 luvussa säädetään maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?
 - a. kyllä (avotila)
 - b. kyllä pääosin (avotila)
 - c. **ei pääosin (avotila)** Päihdejärjestöt esittävät nuorten, ikääntyneen väestön sekä vammaisten henkilöiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi asetettujen neuvostojen rinnalle ehkäisevän päihdetyön neuvostoja. Kuntien ja järjestöjen yhteistyöllä on pitkät perinteet. Kunnat ovat myöntäneet paikallisille yhdistyksille toiminta-avustuksia. Päihdejärjestöt ovat nyt kuitenkin huolissaan paikallisten järjestöjen taloudellisista toimintaedellytyksistä tulevaisuudessa. Uhkakuvana on, että osa paikallisista yhdistyksistä tulee katoamaan, jos kuntien rahoitus häviää taustalta ja maakunnat eivät ota tukitehtävää itselleen. Uudistuksen yhteydessä on välttämätöntä tarkastella järjestötoimintaa kuntatason ohella myös maakuntatasolla. Järjestöjen erityisasema kansalaisten ja paikallistuntemuksen tulkkina on ymmärrettävä ja toimintaedellytykset turvattava. Paikallisten järjestöjen tukimuotoja on selvitettävä ja vahvistettava.
 - d. ei (avotila)
 - e. ei kantaa (avotila)

7. Maakuntalain 9 luvussa säädetään maakunnan palvelulaitoksesta. Onko siitä esitetty säädettäväksi tuottamisen organisoinnin näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?
 - a. kyllä (avotila)
 - b. kyllä pääosin (avotila)
 - c. ei pääosin (avotila)
 - d. ei (avotila)

e. ei kantaa (avotila)

8. Maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti maakuntalakiin ja maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko maakuntien rahoitusmalli ja maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?
- kyllä (avotila)
 - kyllä pääosin (avotila)
 - ei pääosin (avotila)** Kuntien ja maakunnan vastuujakoa ei ole kirjoitettu esitykseen auki riittävällä tarkkuudella. Järjestöt kysyvät onko vastuu hyvinvoinnin edistämisestä ja sen osana ehkäisevästä päihdetyöstä jatkossa kunnilla vai maakunnilla? "Kunnilla on edelleenkin vastuu edistää asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä. Tämä on myös maakunnan tehtävä." Päihdejärjestöt pitävät hyvänä, että maakuntien valtion rahoituksesta kohdennettaisiin tulevaisuudessa tietty prosenttiosuus hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Tavoitteena on ollut kannustaa ja tukea maakuntia kansansairauksien ehkäisyyn, ikääntyvien toimintakyvyn edistämiseen ja tapaturmien ehkäisyyn, syrjäytymisen ehkäisyyn sekä sosiaalisen hyvinvoinnin ja työllisyyden edistämiseen. Päihdejärjestöt esittävät, että edellä mainittuun varojen kohdentamisen listaan lisättäisiin myös ehkäisevä päihdetyö. Järjestöjen mielestä rahoitusosuus (ns. HYTEe-kerroin) tulisi olla kuitenkin kaksi prosenttia esitetyn yhden prosentin sijaan. Järjestöt ihmettelevät miksi rahoitusosuus on suunniteltu sovellettavaks ensimmäisen kerran vasta vuonna 2022, eikä heti uudistuksen astuttua voimaan.
 - ei (avotila)
 - ei kantaa (avotila)

9. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

Järjestöt pitävät hyvänä, että maakuntalakehdotuksessa kokemusasiantuntijoiden käyttö on mainittu yhtenä palvelumuotona. Kokemusasiantuntijoiden ja vertaisten roolia ei ole kuitenkaan riittävästi pohdittu. Asia vaatii lisäävausta ja -selvitystä.

Kysymyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista:

10. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 4 §:ssä säädettäisiin palvelujen saatavuudesta ja saavutettavuudesta. Säännöksen mukaan palvelut on toteutettava väestön tarpeet huomioon ottaen lähellä asiakkaita, mutta säännöksen mukaisten edellytysten täytyessä palveluja voidaan koota suurempiin kokonaisuuksiin. Onko säännös palvelujen saatavuuden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?
- kyllä (avotila)
 - kyllä pääosin (avotila)
 - ei pääosin (avotila)
 - ei (avotila)
 - ei kantaa (avotila)**
11. Maakunnat muodostavat 5 yhteistyöaluetta, joista kussakin on 3–4 maakuntaa. Yhteistyöalueeseen kuuluvat maakunnat laativat sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 16 §:n mukaisen yhteistyösopimuksen. Siinä maakunnat sopivat

keskinäisestä yhteistyöstä palvelujen järjestämisessä ja toteuttamisessa. Sopimus on oikeudellisesti maakuntia sitova. Onko sopimuksen sitovuus perusteltua?

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. ei pääosin (avotila)
- d. ei (avotila)
- e. **ei kantaa (avotila)**

12. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 16 §:n mukaan laadittavassa yhteistyösopimuksessa on sovittava toimenpiteet palvelujen integraation varmistamiseksi. 23 §:n mukaisesti palvelun tuottajan velvollisuutena on valmistaa palveluketjujen integraation toteutuminen ja toimittava integraation edellyttämässä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Ovatko säännökset riittäviä asiakaslähtöisen integraation toteutumiseksi?

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. **ei pääosin (avotila)** Järjestökenttä moninainen. Sote- ja maakuntauudistus koskettaa eri järjestöjä eri tavoin. Vapaata kansalaistoimintaa harjoittavien järjestöjen rinnalla osa järjestöistä tarjoaa kansalaisille päihdepalveluja. Näillä järjestöillä on huoli toiminnan jatkuvuudesta ja asiakaskunnan säilymisestä avautuvilla markkinoilla. Järjestöt muistuttavat, että aidosti monipuolinen palvelurakenne pitää sisällään julkisen, yksityisen sekä kolmannen sektorin palveluntuotannon. Kaikkien palvelujen tulee lähtökohtaisesti näyttäytyä relevanttina vaihtoehtona kansalaisille.
- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa (avotila)

13. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain mukaan valtion ohjausta vahvistetaan sosiaali- ja terveystaloudissa (19 §, 4 luku, 6 luku). Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. ei pääosin (avotila)
- d. ei (avotila)
- e. **ei kantaa (avotila)**

14. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 22 §:n mukaan maakunnan on omassa toiminnassaan erotettava sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen ja palvelujen tuottaminen. Onko järjestämisen ja tuottamisen erottaminen uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukaista?

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. ei pääosin (avotila)
- d. ei (avotila)
- e. **ei kantaa (avotila)** Heikossa asemassa olevien ryhmien kannalta katsottuna tulee myös huomioida muun kuin lakisääteisten palveluiden merkitys yksilön hyvinvoinnin ja kuntoutumisen edistymisen kannalta. Järjestöillä on matalan

kynnyksen toimintaa kuten päiväkeskuksia ja vertaistukipaikkoja, joita ei ole yksiselitteisesti vastuutettu palvelujärjestelmään kuuluvaksi. Näille järjestölähtöisille auttamisen ja tuen palveluille tulee turvata rahoitus niiden sisällön mukaisesti monikanavaisesti maakunnan, kunnan ja/tai Stean yhteistyönä, kuitenkin siten, että Stean rahoitus kohdentuu pelkästään järjestölähtöiseen työhön. On aihetta pelätä, että järjestöjen mahdollisuudet matalan kynnyksen kohtaamispaikkojen ylläpitämiseen vaikeutuvat, jos järjestöavustuksia myöntäneet kunnat luopuvat niistä eikä maakunta katso avustamisen kuuluvan sen järjestämis- tai tuotantovastuuseen.

15. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 22 §:n mukaan maakunnalla on yhtiöittämisvelvollisuus maakunnan hoitaessa sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä kilpailutilanteessa markkinoilla tai jos palvelut ovat valinnanvapautta koskevissa säännöksissä tarkoitetun laajan valinnanvapauden piirissä. Onko ratkaisu tarkoituksenmukainen?

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. ei pääosin (avotila)
- d. ei (avotila)
- e. **ei kantaa (avotila)**

16. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista. Aluehallintovirastolla on keskeinen rooli ehkäisevän päihdetyön lain toimeenpanossa. Aluehallintoviranomaiset tukevat ja ohjaavat kuntien työtä sekä valvovat vastuullista alkoholin myyntiä ja anniskelua. Lisäksi ne ovat tärkeitä yhteistyökumppaneita järjestöille. Järjestöt kantavat huolta siitä, mihin rakenteisiin em. tehtäviä aluehallintovirastoissa hoitavat kuusi ylitarkastajaa jatkossa kiinnitetään ja minkälaiseksi heidän toimenkuvansa muodostuvat. Järjestöt vaativat, että toimenkuviin tulee jatkossa korvamerkitä riittävästi resurssia ehkäisevän päihdetyön sisältöihin. Järjestöjen mielestä aluehallintoviraston tekemän ehkäisevän päihdetyön koordinaation pohja tulee olla maakunnissa. Nykyisen henkilöresurssin säilyminen on vähimmäistavoite, mutta pyrkimyksenä tulee olla resurssin kasvattaminen.

Kysymyksiä voimaanpanolaista:

17. *Kysymys vain kunnille:* Voimaanpanolaissa on tarkoitus säätää siitä, mihin maakuntaan kunnat kuuluvat uudistuksen tullessa voimaan. Katsotaanko kunnassanne, että sen tulee kuulua voimaanpanolain 5 §:ssä esitettyyn maakuntaan?

- a. kyllä (avotila)
- b. ei (avotila)
- c. ei kantaa (avotila)

18. *Kysymys vain kunnille:* Mikäli vastasitte edelliseen kysymykseen **ei**, mihin maakuntaan kunnan tulisi kuulua ja miksi? (*Kunnan tulee toimittaa valtuuston päätösasiakirja sosiaali- ja terveysministeriöön*)

Avotila

19. Väli aikaishallinnosta sekä väli aikaisen valmistelutoimielimen tehtävistä ja toimivallasta säädetään voimaanpanolain 2 luvussa. Onko väli aikaishallinnosta säädetty riittävällä tavalla?
- a. kyllä (avotila)
 - b. kyllä pääosin (avotila)
 - c. ei pääosin (avotila)
 - d. ei (avotila)
 - e. ei kantaa (avotila)**
20. Voimaanpanolain 14 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?
- a. kyllä (avotila)
 - b. kyllä pääosin (avotila)
 - c. ei pääosin (avotila)
 - d. ei (avotila)
 - e. ei kantaa (avotila)**
21. Voimaanpanolain 4 luvun mukaan lakisääteisten kuntayhtymien koko omaisuus sekä kuntien irtain omaisuus siirtyy maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?
- a. kyllä (avotila)
 - b. kyllä pääosin (avotila)
 - c. ei pääosin (avotila)
 - d. ei (avotila)
 - e. ei kantaa (avotila)**
22. Jos vastasitte edelliseen kysymykseen **ei** tai **ei pääosin**, millä tavoin omaisuusjärjestelyt pitäisi toteuttaa?
(avotila)
23. Voimaanpanolain 41 §:ssa säädettäisiin kunnan tuloveroprosentista vuosina 2019 – 2021. Pidätekö veronmaksajien yhdenvertaisen aseman näkökulmasta perusteltuna, että kuntien veroprosentteja esitetään rajoitettavaksi kolmen vuoden määräajaksi?
- a. kyllä (avotila)
 - b. kyllä pääosin (avotila)
 - c. ei pääosin (avotila)
 - d. ei (avotila)
 - e. ei kantaa (avotila)**
24. Voimaanpanolain 42 §:n mukaan maakunnan on perustettava sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämis lain tarkoittamat maakunnan palvelulaitoksen tytäryhtiöt, jotka tuottavat lailla erikseen säädetyn laajan valinnanvapauden piiriin kuuluvia

palveluita siten, että yhtiöittäminen on toteutettu 31.12.2020. Onko esitetty siirtymäaika riittävä maakunnan yhtiömuotoisen tuotannon organisoimiseksi?

- a. kyllä (avotila)
- b. ei (avotila)
- c. **ei kantaa (avotila)**

25. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaanpanolaista.

Kysymykset maakuntien rahoituslaista

26. Valtio rahoittaa perustettavien maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveyspalveluiden rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. ei pääosin (avotila)
- d. ei (avotila)
- e. **ei kantaa (avotila)**

27. Maakuntien tuloja ovat valtion rahoitus (3 §) sekä asiakas- ja käyttömaksutulot (4 §). Lisäksi maakunnat voivat ottaa lyhytaikaista lainaa (3 §). Valtion rahoituksen kasvua rajoitetaan vuosittaisessa tarkistuksessa julkisen talouden kantokyvyn turvaamiseksi (6 ja 29 §). Onko maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

- a) kyllä (avotila)
- b) kyllä pääosin (avotila)
- c) ei pääosin (avotila)
- d) ei (avotila)
- e) **ei kantaa (avotila)**

28. Ovatko maakuntien valtion rahoituksen määräytymisessä käytettävät palvelujen käyttöä kuvaavat tarvetekijät (luku 3, ml. uusi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. **ei pääosin (avotila)** Järjestöt pitävät hyvänä, että maakunnille suunnatusta valtion rahoituksesta osa kohdennettaisiin korvamerkittynä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen (Maakuntien rahoituslaki 11§). Järjestöjen mielestä maakuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin pitää kuitenkin ottaa käyttöön välittömästi lain voimaantulon jälkeen, eikä vasta vuonna 2022. Järjestöjen mielestä prosenttiosuutta pitää korottaa nyt ehdotetusta yhdestä prosentista kahteen prosenttiin. Lisärahoitusta tarvitaan muun muassa siksi, että näköpiirissä ei ole viitteitä siitä, että alkoholin kulutus ja kalliit alkoholihaitat olisivat kääntymässä merkittävässä määrin laskuun. Tilanne näyttää pikemminkin päinvastaiselta. Alkoholilain kokonaisuudistuksen

- valmistelutyö ei näyttäisi tuottavan toivottua instrumenttia kulutuksen ja haittojen vähentämiseksi.
- d. ei (avotila)
 - e. ei kantaa (avotilaa)

29. Sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksessa siirrytään asteittain menoperusteisesta rahoituksesta tarveperusteiseen rahoitukseen. Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2019–2023 esitetty siirtymäaika (27–28 §) riittävä?
- a. kyllä (avotila)
 - b. kyllä pääosin (avotila)
 - c. ei pääosin (avotila)
 - d. ei (avotila)
 - e. **ei kantaa (avotila)**
30. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

Kysymykset muista lakiluonnoksista

Maakuntajakolaki

31. Pidätkö esitettyjä tapoja maakuntajaon muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena? (erityisesti maakuntajakolain 2 ja 10 §)
- a. kyllä (avotila)
 - b. kyllä pääosin (avotila)
 - c. ei pääosin (avotila)
 - d. ei (avotila)
 - e. **ei kantaa (avotila)**
32. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntajakolaista.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuus

33. Ovatko valtionosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt ja muut muutokset hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 24 §, 27§ 27 b§ ja 55§)?
- a. kyllä (avotila)
 - b. kyllä pääosin (avotila)
 - c. ei pääosin (avotila)
 - d. ei (avotila)
 - e. **ei kantaa (avotila)**

34. Ovatko valtionosuuskriteerit (ml. uusi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen -kriteeri) sekä niiden painotukset perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 3 §)?
- kyllä (avotila)
 - kyllä pääosin (avotila)
 - ei pääosin (avotila)** Päihdejärjestöjen mielestä HYTE-kertoimen pitäisi olla suurempi (kaksi prosenttia) ja se tulisi ottaa käyttöön heti sote- ja maakuntauudistuksen voimaantulon yhteydessä.
 - ei (avotila)
 - ei kantaa (avotila)
35. Vapaamuotoiset huomiot hallituksen esityksen valtionosuuskokonaisuudesta.

Verotus

36. Pidätkö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitettyjä valtion verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävänä?
- kyllä (avotila)
 - kyllä pääosin (avotila)
 - ei pääosin (avotila)
 - ei (avotila)
 - ei kantaa (avotila)**
37. Vapaamuotoiset huomiot verolaeista.

Henkilöstö ja eläkkeet

38. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?
- kyllä (avotila)
 - kyllä pääosin (avotila)
 - ei pääosin (avotila)
 - ei (avotila)
 - ei kantaa (avotila)**
39. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?
- kyllä (avotila)
 - kyllä pääosin (avotila)
 - ei pääosin (avotila)
 - ei (avotila)
 - ei kantaa (avotila)**

40. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

Uudistuksen vaikutukset

41. Miten arvioitte uudistuksen vaikuttavan oman taustaorganisaationne asemaan?

Avotila

Ehkäisevän päihdetyön järjestöverkoston kuuluu 45 alan järjestöä. Verkoston tavoitteena on yhteiskunta, jossa on enemmän hyvinvointia ja vähemmän päihdehaittoja. Verkosto tekee yhteistyötä ehkäisevän päihdetyön toimintaedellytysten turvaamiseksi sekä ehkäisevän päihdetyön aseman vahvistamista myös osana sote- ja maakuntauudistusta. Lausuttavana olevassa esityksessä on joitakin asiakohtia, jotka todennäköisesti tulisivat vaikuttamaan epäsuotuisasti ehkäisevän päihdetyön asemaan sekä päihdejärjestöjen toimintaan. Keskeisin näistä on epätarkka vastuujako kunnan ja maakunnan välillä ehkäisevän päihdetyön kysymyksissä. Vastuiden ja työnjaon auki kirjaaminen on välttämätöntä. Järjestöillä on myös huoli operationaalisen työn resursseista sekä julkisella sektorilla (aluehallintovirastot, kunnat, maakunta) että järjestökentällä. Järjestöjen mielestä hyvää esityksessä on, että alueellisten yhteisöjen ja säätiöiden osallisuus vahvistuu aloiteoikeuden myötä. Tämä tarjoaa järjestöille uusia vaikuttamisen ja osallisuuden kanavia. Toisaalta on tärkeää huolehtia paikallisten järjestöjen toimintaedellytyksistä paikallisen ehkäisevän työn ja asukkaiden osallisuuden varmistamiseksi. Olisi keskeistä, että maakuntien tulisi jatkossa perustaa myös päihde- ja mielenterveystyön neuvosto. Järjestöt näkevät, että ehkäisevän työn asemaa ja resursseja on kyettävä vahvistamaan sote- ja maakuntauudistuksen kautta, sillä maassamme ollaan uusimassa samaan aikaan alkoholilainsäädäntöä tavalla, joka tulee lisäämään alkoholin kulutusta ja haittoja merkittävästi.

42. Onko maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä uudistuksen voimaan tultua?

Avotila

Järjestöt muistuttavat, että ehkäisevä työ on kustannustehokasta. Se on asukkaiden hyvinvointiin ja terveyteen kohdentuva investointi, joka säästää merkittävässä määrin verovaroja, on inhimillisesti kestävä ja tuottaa myönteisiä kansanterveydellisiä vaikutuksia.

Uudistuksen tuki

43. Mihin aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntauudistusten alueelliseen toteutukseen?

- a. sote-integraatio
- b. talous
- c. hallinto ja johtaminen
- d. omaisuusjärjestelyt
- e. tietohallinto ja ICT**
- f. viestintä ja osallisuus**
- g. henkilöstösiirrot

- h. palvelutarpeen arviointi, tilaaminen
- i. muuta, mitä?

Muut kysymykset

44. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

DIGITALISAATIO: Järjestöt vaativat, että digitalisaatioon liittyviä ratkaisuja tehtäessä on otettava huomioon eri väestöryhmien tarpeet. Ratkaisut eivät saa olla mitään väestön osaa syrjiviä. Yhteisöjen osaamisen tukeminen ja digitalisaation kehittäminen asiakaslähtöisesti on tärkeää. YHTEISTYÖ: Järjestämislaisissa kunnat veloitetaan jatkossakin yhteistyöhön maakunnassa toimivien tahojen (ml. järjestöt) kanssa. Päihdejärjestöt korostavat yhteistyön tärkeyttä rakenteiden toimivuuden vahvistamiseksi ja lain jalkauttamiseksi. Järjestöt pitävät hyvänä, että heidät on nimetty yhdeksi yhteistyötahoksi sekä kunta- että maakuntatasolla. Myös järjestöjen keskinäinen yhteistyö ja sen tukeminen on tärkeää. Uudistus ei saa luoda tilanteita, joissa järjestöt ovat kilpailutilanteessa keskenään. VAPAA KANSALAISTOIMINTA Vapaan kansalaistoiminnan toimintaedellytysten turvaaminen myös tulevaisuudessa on ensiarvoisen tärkeää. Miten vapaaehtoistyön merkitys voidaan aidosti ottaa huomioon esimerkiksi palvelujen organisoinnissa? PÄIHDEHOIDON KOORDINAATIO JA ASIAKKAAN ETU Kun jatkossa nykyiset ja tulevat palveluntuottajat alkavat toimia eri puolella maata, kuka koordinoi toimintaa ja miten selvitetään asiakkaan etu? Miten selvitetään palvelujen vaikuttavuus ja laatu? EHKÄISEVÄN PÄIHDETYÖN NÄKÖKULMA MUKAAN KAIKILLE TASOILLE, KAIKKIIN RAKENTEISIIN Järjestöt vaativat, että sekä ehkäisevän päihdetyön että järjestönäkökulmien tulee kulkea punaisena lankana läpi koko sote- ja maakuntaudistuksen. Järjestöt ovat lähellä ja mukana kansalaisten arjessa. Järjestöjä tarvitaan kansalaisäänen kanaviksi ja osallisuuden areenoiksi kuntien ja maakuntien rinnalle. Hyvinvointi syntyy yhteistyöstä.

45. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.